

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. משלשין בממון ואין משלשין במלקות 2
- ב. אין עד זומם משלם ממון עד שיזומו שניהם 2
- ג. כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד 2
- ד. באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני ... אינו משלם ע"פ עצמו ... באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני וחוייבנו ממון 4
- ה. מעידין אנו את איש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו ... באשה ובכתובתה 5
- ו. מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתנן לו מכאן ועד שלשים יום ... אומדים כמה אדם רוצה ליתן ... בין נותנן מכאן ועד ל' יום בין נותנן מכאן ועד עשר שנים 6
- ז. המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין 6
- ח. המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואף על גב דאתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן ביה לא יגוש 7
- ט. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל 8
- י. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ... יש לו עליו אונאה ... על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה 10
- יא. על מנת שלא תשמטני בשביעית אין שביעית משמטתו ע"מ שלא תשמטני שביעית שביעית משמטתו 11
- יב. המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה 12
- יג. הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת 13
- יד. למגופת חבית ... אינו חבור 14
- טו. שלשת לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב של יין ומראהו כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו 15
- טז. מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין 16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

דף ג.

א. משלשין בממוז ואין משלשין במלקות

להלן דף ה. יתבאר בעזה"ת שעדים זוממים¹, אם העידו במלקות לוקה כל אחד מהן כשאר מחוייבי מלקות, ואומדין כחו ומלקין אותו.

ואם העידו לחייבו ממוז משלשין הממוז ביניהן לפי מנין העדים, כל אחד ואחד יתן חלק המגיע לו ואין לוקין במקום תשלומין.

ב. אין עד זומם משלם ממוז עד שיזומו שניהם

כבר התבאר במסכת הגיגה דף טז: שאין עדים זוממין² נהרגין ולא לוקין ולא משלמין עד שיהיו שניהם ראויין לעדות ויזומו שניהם אחר שנגמר הדין, אבל אם הזום אחד מהן בלבד אין נענשין אף על פי שהזומו ונפסלו לכל עדות שבתורה.

ג. כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד

כבר התבאר במסכת כתובות דף יח: וב"ב דף קסח: וסנהדרין דף מד: שההמעיד עדות³ בבית דין, בין בדיני ממונות ובין בדיני נפשות, אינו יכול לחזור בו מעדותו הראשונה, כיצד, אמר עדות שקר העדתי, מוטעה הייתי, שוגג הייתי ונזכרתי שאין הדבר כן, לפחדו עשיתי אין שומעין לו, אפילו נתן טעם לדבריו. שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, ודנים על פי עדותו הראשונה⁴.

¹ רמב"ם הלכות עדות פרק יח הלכה א

² רמב"ם שם פרק כ הלכה א

³ רמב"ם עדות פ"ג ה"ה מוש"ע חו"מ כט א.

⁴ ועיי' ס' העיטור אות ק' קבלת העדות (סא א) בשם תשובה: עדותן הראשונה והאחרונה בטלה, ועיי' באור הר"י פערלא לרס"ג ל"ת לד"ה ועכ"פ (הא"י), שפשוט שזו ט"ס, ושהג"י במרדכי סו"פ זה בורר, בשם העיטור עדות הראשונה קיימת, וכן הוא בב"י חו"מ ס"י כט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת מכות

אולם אם חזר ואמר דבר שמוכח שטעה, כגון שהזיקוהו בי"ד להביא עדים שאינו רמאי והלך והביאם, ואמר להם הבי"ד יודעים אתם בו שהוא רמאי ואמרו העדים הן, ואמר להם הבעל דין וכי רמאי אני ואמרו לו לא אמרנו אלא שאינך רמאי, כבר התבאר במסכת ב"מ דף כח: ששומעין לדבריהם האחרונים, משום דמסתמא אין אדם מביא עד להביא חובתו ובודאי טעו בדבריהם, ואין זה חוזר ומגיד, וכן בכל טעות שהעדים מצויים לטעות בו נאמנים הם בעצמם ואין בזה משום חוזר ומגיד.

דין זה, שאין העד חוזר בו מעדותו הראשונה, נוהג בין שהיתה עדותו על פה, ובין שהיתה עדותו בשטר, שעדים החתומים בשטר נעשה כמי שנחקרה עדותם בית דין.

חזר בו העד מעדותו תוך כדי דבור, הרי הוא כדיבור, ויכול לחזור בו.⁵

לפיכך עדים הבאים לקיים ואשרר חתימתם על השטר אינם נאמנים לומר פסולים היינו אלא כשאמרו בתוך כדי דיבור לאמירתם כתב ידינו הוא זה, אבל אם אמרו לאחר כדי דיבור אינם נאמנים,⁶ שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

ואף על פי שבתוך כדי דיבור יכולים העדים לחזור לגמרי מעדותם,⁷ מכל מקום הוצרכו להפה שאסר הוא הפה שהתיר, מפני שאלו אינם חוזרים בהם ומודים שכתב ידם הוא אלא שאומרים פסולים היו, ונאמנותם לעקור עדותם היא משום הפה שאסר.

עדים שהעידו על אדם שהוא חייב ממון לחבירו, ולאחר מכן חזרו בהם ואמרו עדות שקר העדנו, אף על פי שאינם נאמנים לחזור ולהעיד על בעלי הדין, נאמנים הם לגבי עצמם שאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים⁸ – וחייבים הם לשלם לו מה שהפסיד

⁵ ע"י כתובות לג א ושבועות לב א, וע"י ריב"ש סי' רסו; שאילתות שאילתא סה; בה"ג סי' נב; ע"י רש"י כתובות יח ב (ד"ה כיון) ותוס' שם (ד"ה הרי), ורש"י סנהדרין לב ב (ד"ה והא) ותוס' שם (ד"ה היכי), וע"י הגר"א חו"מ סי' כט ס"ק ד; ב"י חו"מ שם מחודש יא; רמ"א שם א, וסמ"ע שם ס"ק א, ועוד. וע"ע הנ"ל, אם חזרה בתוכ"ד מועילה מן התורה או מדרבנן, ושי"ס שאע"פ שלענין שאר ענינים תוכ"ד דרבנן, לענין עדות הוא מה"ת. וע"י ברכת שמואל כתובות סי' כד אות א בשם הגרנ"ט וחי' ר"ש שקאפ כתובות סי' נב, אם כשהזרים בתכ"ד יש להם עדיין תורת עדות, או שנאמנות בעלמא היא.

⁶ שו"ע ונו"כ שם מו לו וסמ"ע צט

⁷ היינו כיון שאינו מקויים.

⁸ ביאור הגר"א חו"מ כט טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

על ידם⁹ משום דין גרמי, שהמודה שגרם היזק משלם על פי עצמו שהרי הודו שהעידו שקר וגרמו לאבד ממונו של זה¹⁰.

ד. באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני ... אינו משלם ע"פ עצמו ... באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני וחייבנו ממון

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ה: ולעיל דף ב: שחיוב העדים¹¹ הוזמנים לשלם במקום שהיובין לשלם, קנס הוא. ולפיכך אין משלמין על פי עצמן.

כיצד הרי שהעידו ונחקרה עדותן בבית דין, ואחר כך אמרו שניהם עדות שקר העדנו ואין לזה אצל זה כלום, או שאמרו העדנו על זה בכך וכך והוזמנו אין משלמין על פיהן.

אבל אם אמרו העדנו על זה והוזמנו בבית דין של פלוני ונתחייבנו ליתן לו כך וכך הרי אלו משלמין שזו הודאה בממון שנגמר דינו ליתנו, ואם אמר האחד כך משלם חלקו. שנים שהעידו באחד שחייב לפלוני מנה, ובאו שנים והכחישום או הזימום, הרי זה פטור.

עדים שהעידו בבית דין באחד שחייב לחבירו מנה, ואחר כך אמרו: שקר העדנו, עדותם הראשונה קיימת, דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד; אבל נאמנים לגבי עצמם, לשלם לו כל מה שהפסידוהו.

ואף על פי שאין דנין דין עדים זוממים בזמה¹² מפני שזהו קנס ובזמה¹³ אין דנין דיני קנסות מ"מ יש נ"מ לדינא גם בזמה¹², שעדים שהעידו¹² בב"ד באחד שחייב לחבירו מנה, ואחר כך באו ואמרו שקר העדנו, עדותם הראשונים קיימת שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, מכל מקום נאמנים הם על עצמם במה שאומרים שקר העדנו על פלוני, שאם הפסידוהו כגון שכבר שילם זה על פיהם¹³, ואי אפשר להחזיר, כגון שהוא

⁹ ועיי' שו"ת הרשב"ש סי' תסג, בד' העיטור אות ק', שאם יש לעדים במה לשלם, עדותם הראשונה בטלה, ואין יכול התובע ליפרע מהנתבע אלא יפרע מהעדים, וצ"ב, ועיי' באור הר"י פערלא לרס"ג ל"ת לד ד"ה ועב"פ

¹⁰ שו"ת הרא"ש כלל נח סי' ו, והובאה בטור הו"מ סי' מו; שו"ע הו"מ שם ב, ועיי' ש"ך שם סי' לח ס"ק א.

¹¹ טור הו"מ לח

¹² שו"ע ונו"ע הו"מ לח א

¹³ ואין נאמנים לגבי מי שזכה ע"י עדותם שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ורק לגבי עצמם נאמנים לשלם לזה שהפסיד ע"י עדותם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

אלם¹⁴ או הלך למדינת הים או הוציא המעות ואין לו לשלם, חייבים העדים לשלם לו כל מה שהפסידוהו, מדינא דגרמי¹⁵.

וכן אם תפס זה שהעידו עליו ממון העדים המוזמים אין מוציאים ממנו¹⁶.
מה שהמוזמין¹⁷ משלמין הוי קנס, כמו שהתבאר, לפיכך אין משלמין ע"פ עצמם, גם בזמן הזה, אם לא שילם לתובע כבר על פיהם שמודה בקנס פטור.

ה. מעידין אנו את איש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו ... באשה ובכתובתה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף פט: שעדים שהעידו¹⁸ שפלוני גירש אשתו ולא נתן לה כתובה והוזמו, והלא בין היום בין למחר אם גירש סופו ליתן כתובה, לפיכך אין משלמים את כל כתובתה, אלא אומדין כמה רוצה אדם ליתן בכתובתה של זו שתמכור אותה בטובת הנאה והיינו מה ששוה על הספק שמא לא יבא לידי גוביינא, שאם תמות היא קודם בעלה יורשה, ואם תתאלמן או תתגרש תגבה כל מה שהכניסה, ומשלמין דמי טובת הנאה זו¹⁹.

ומשערין באשה ובכתובתה, שאם האשה היתה חולה או זקנה או שהיה שלום בינה לבין בעלה אין דמי הכתובה כשתמכר כמו דמיה אם היתה האשה בריאה וקטנה אם יש ביניהן קטטה שזו קרובה מן הגירושין ורחוקה מן המיתה, וכן אין טובת הנאה של כתובה המרובה לפי טובת הנאה של כתובה המועטת, שאם היתה כתובתה אלף זוז

¹⁴ וצ"ע שגם אם אינו אלם התובע תובע מהנתבע ואינו יכול לומר לו תבע מהעדים אלא הנתבע משלם לו והוא יתבע מהעדים

¹⁵ ואי לא היה להם דין עדים זוממים, רק שעדים אחרים היו מכחישים אותן ולא אמרו עמנו הייתם לא היו חייבים לשלם, דדילמא הם מעידים אמת והאחרים שקר, משא"כ בהזמה וק"ל. ש"ך ס"ק ב ערוה"ש שם ג. דזה אינו קנס דלא הוזמו ע"י זוממים אלא על פיהם. ערוה"ש שם ה

¹⁶ וכ"כ המחבר בב"י בסוף סימן זה, דמה"ט כתב הטור דיני הזמה אעפ"י שאין דרכו לכתוב דברים שאין נוהגים בזמן הזה. ובפרישה (סעיף ד') כתבתי דנפקא מינה דתרווייהו צריכי למיכתב בטור. סמ"ע שם ג

¹⁷ ערוה"ש שם ה

¹⁸ רמב"ם הלכות עדות פרק כא הלכה א

¹⁹ בכאן נראה שיש חסרון לשון בדברי רבינו ז"ל דהא מה שחייבים ליתן הוא העודף מטובת הנאה לא טובת הנאה עצמה דהא טובת הנאה לאו מידי חסדיה אלא שאם כתובתה מנה וטובת הנאה שוה שלשים ואלו באים להעיד שגירשה ובאו לחייבו מנה מנכה הלי' ששוה וחייבים בעי' שכך רצו להפסידו וזה ברור. משנה למלך שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מכות

הרי היא נמכרת בטובת הנאה במאה, ואם היתה מאה אינה נמכרת בעשרה אלא בפחות²⁰, דברים אלו כפי מה שישערו הדיינים.

ו. מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתנו לו מכאן ועד שלשים יום ... אומדים כמה אדם רוצה ליתן ... בין נותנו מכאן ועד ל' יום בין נותנו מכאן ועד עשר שנים

העידו על זה²¹ שהייב לפלוני אלף זוז על מנת ליתן מכאן ועד שלשים יום, והלוח אומר עד חמש שנים²² אחר השלשים יום ונמצאו זוממין, אומדין כמה רוצה אדם ליתן ויהיו בידו אלף זוז חמש שנים ומשלמין כן ללוח, וכן כל כיוצא בזה.

דף ג:

ז. המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין

כבר התבאר במסכת גיטין דף לז. שהמלוה על המשכון²³, אינו משמט מה שכנגד המשכון²⁴. ויש מי שאומר שאף היתר על המשכון אינו משמט.

משכנו²⁵ שלא בשעת הלואתו, על ידי בית דין, אע"ג שצריך להחזירו לו בלילה בכלי לילה, או ביום בכלי יום, מדין השבת העבוט, דינו כמלוה על המשכון כיון שכשמחזירו

²⁰ מה שפירש בכתובתה הוא רחוק דאדרבה בזמן שהכתובה מועטת יש קופצים הרבה ואפשר שלפיכך תלה הדבר בדיינים כי יש בזה הילוף בדעות האנשים והמקומות. רדב"ז שם.

²¹ רמב"ם שם פרק בא הלכה ב

²² רבינו תיקן עד חמש שנים משום דקשיא עלה והא איכא שמיטה דמשמט את המלוה ודחקו לתרין במלוה על המשכון ומוסר שטרותיו לבית דין ואף על גב דהלכתא היא דהמלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמט מ"מ לא נחית רבינו הכא להאי פלוגתא ונקט חמש שנים דלית בה פלוגתא. כסף משנה שם

²³ שו"ע ונו"כ שם יב

²⁴ דכתיב ואשר יהיה לך את אחיך דהיינו הלואה שלך שהיא ביד אחיך שלוח ממך תשמט ולא כשיש משכון בידך מאחריך וגם אינו צריך לנגשו כיון שיש לו המשכון ודעת הי"א שכיון שנתרצה לקחת משכון זה כנגד ההלואה כולה הרי הוא כאילו יש בידו כנגד כל ההלואה (סמ"ע ס"ק א וס"ק כד)

²⁵ שו"ע ונו"כ שם יג וסמ"ע ס"ק כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

אינו אלא כמשאילו לצורך הלילה או היום בעת צרכו. וי"א²⁶ שאפילו אם תפס מהלוה בתורת משכון, אינו משמט. אבל אם לא תפס בתורת משכון הרי הוא משמט²⁷.

המלוה את חבירו ומשכן לו בית או שדה, על מנת שיאכל פירותיו כל ימי המשכונא, ומנכה לו מעט תמורת זה כל שנה, במקום שדרכם לסלק המלוה בכל עת שיביא הלוה מעותיו, שביעית משמטה, ומקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו, אין שביעית משמטה²⁸. וי"א²⁹ שרק אם אינו יכול לסלקו עד סוף זמנו אין שביעית משמטתו. וי"א³⁰ אפילו אם יום אחד מימי המשכונא אינו יכול לסלקו הלוה אם יביא כספו אין שביעית משמטתו.

המוסר³¹ שטרותיו³² לבית דין, ואמר להם אתם גבו לי חובי, אינו נשמט. כיון שהתורה הזהירה רק את המלוה אבל ב"ד לא נצטוו על זה.

ח. המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואף על גב דאתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן ביה לא יגוש

המלוה את חבירו³³ לפני שביעית, וקבע לו זמן בשעת ההלוואה³⁴ לעשר שנים או פחות או יותר, באופן שודאי תגיע שנת השמטה תוך הזמן, אף על גב דלסוף אתי לידי נגישה כשיגיע הזמן, השתא מיהא לא קרינן ביה (דברים

²⁶ דלא כתומים דס"ל שתפיסה אינו מועיל

²⁷ קצות החושן שם ס"ק ה

²⁸ שו"ע שם ב' וסמ"ע ס"ק ח

²⁹ בביאור הגר"א שם בליקוט כתב שהוא מחלוקת אם מספיק יום אחד שאינו יכול לסלקו ושכן דעת הרשב"א והשו"ע או שצריך עד סוף זמנו וכדעת הרמב"ם והרא"ש ומשמע דס"ל כדיעה זו שצריך עד סוף זמנו ודלא כסמ"ע ס"ק ט שכתב דהמחבר פסק דצריך עד סוף זמנו עיי"ש

³⁰ ביאור הגר"א שם אות ט בדעת הרשב"א והשו"ע

³¹ שו"ע שם יא וסמ"ע ס"ק כג

³² ואי"צ כתיבה כפרובול כיון שכאן מוסר השטר הוב עצמו לבי"ד משא"כ בפרובול שאינו אלא מסירה בע"פ צריך כתיבה (סמ"ע ס"ק כב)

³³ שו"ע ונו"כ הו"מ סז י

³⁴ ואם הרחיב לו הזמן אחר ההלוואה בלי הסכמת הלוה יש דעות בזה, דרך אמונה שמיטה ויובל פרק ט הלכה ט ס"ק מה ועיי"ש בציון ההלכה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

טו פסוק ב) לא יגש, שעתה בזמן שמשמיט אינו יכול לתובעו, ואין שביעית הבאה בתוך הזמן משמטתו³⁵. העיקר תלוי בזמן ההשמטה³⁶.

בסתם הלואה שאינו יכול לתובעו עד ל' יום והגיע השמיטה תוך ל' יום יש דעות בזה³⁷ אם משמט ובמקום שנהגו לתבוע אף בתוך ל' בודאי משמט.

ט. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל

כבר התבאר במסכת יבמות דף לו. ובכתובות דף פג: ובקידושין דף יט: שאין³⁸ אדם יכול להתנות על מה שכתוב בתורה דלאו כל כמיניה לבטל מה שצותה התורה.

ונפקא מינה לירושה שהנה התורה כבר זכתה הירושה לקרובים קרוב קרוב קודם³⁹, לפיכך אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מהיורש, לפיכך האומר איש פלוני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום. וכן אם אמר איש פלוני ירשני ואפילו הוא אחיו במקום שיש לו בת, או בתי תרשני במקום שיש לו בן, לא אמר כלום שהרי מתנה על מה שכתוב בתורה, וכן כל כיוצא בזה.

וכן באונאה התבאר בכתובות שם פד. שאסור⁴⁰ להונות לחבירו כלומר לעשות רמאות בעסקי מקח וממכר ואף על פי⁴¹ שאמר לך על מנת⁴² שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו

³⁵ ריב"א מובא ברא"ש מכות דף ג' והטור חו"מ ס' ס"ז בשם הרמ"ה ורבנו אליהו בתוס' מכות שם ס"ל שאינו משמט אך במוש"ע וברמב"ם פסקו שמשמו

³⁶ במאירי מכות ג' ב' ב"ב קמ"ה א' בשם י"א שאף שמיטות הבאות אין משמטות חוב זה ועי' בס' שכ"כ ע' כ"ד שהביא רבים שחולקים וע"ש עוד הרבה פרטים בדינים אלו.

³⁷ עי' קצה"ח בשם הב"ח

³⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ רפא א ז

³⁹ כמו שהם מסודרים בפסוק (במדבר כו, ח) ואיש כי ימות וגו'

⁴⁰ שו"ע חו"מ רכו א

⁴¹ שו"ע שם כא

⁴² כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל, דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, ועי' צ"ל שהתנאי הוא כעין שיו, שמשירר לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו, והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוי כמתנה עמשכ"ב, ובשו"ת אבנ"ז חו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיוור לא הוי כמתנה עמשכ"ב, וצ"ע. ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרה היומי

מסכת מנות

אונאה⁴³, אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו⁴⁴ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים⁴⁵ שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחוזר לגמרי. אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה⁴⁶.

ובדבר שבממון תנאו קיים כמבואר בכתובות דף נו. ובגיטין דף פד. שאם התנה בשעת קידושין⁴⁷ על הדברים שהם מן התורה, כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר וכסות⁴⁸ כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושאה תנאו קיים, כיון שדבר שבממון הוא וניתן למחילה, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהם. ואלו הן, עונתה ועיקר כתובתה וירושתה.

⁴³ ומשמע שעיקר מעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בהידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה בטעות, ואפילו בדבר רשות בכה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתיה"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבזה הוי לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצוה"ח סימן רט ס"ק יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול המוכר לחזור מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתיה"מ סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מחנ"א דיני אונאה סימן טו

⁴⁴ במחנ"א דיני אונאה סימן יז דן באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משתות, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משתות הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

⁴⁵ טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהטור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתיה"מ מדייק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח סק"ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

⁴⁶ נתיה"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במחנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסימן רו, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הוי בגדר פיטומי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר חפץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחל לו עד שתות, ושוב הוי המותר כאילו אין בו שתות והוי מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והוי ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמחזיר הכל, אף על פי שפחות משתות הוי מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב חו"מ ח"ב סימן ל ודייק כן מדברי הרשד"ם חו"מ סימן מד, וכתב בערוה"ש דהוה הדין אם מחל עד שליש וכיוצא בזה.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לח ה, סט ו

⁴⁸ דוקא באומר ע"מ שאין לך עלי שאר וכסות אבל אם אמר ע"מ שאין בו בקדושין שאר וכסות לא מהני התנאי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כי צד, התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה, חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של ממון, דקיימא לן כל דבר שבממון אפילו בממון שהוא מן התורה תנאו קיים שממון ניתן למחילה, אבל עונתה שהוא צערא דגופא⁴⁹ לא ניתן למחילה, והרי מתנה על מה שכתוב בתורה⁵⁰ ותנאו בטל.

וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או מאתים ומחלה לו עליה אף על גב שדבר שבממון הוא, ואף על גב שדבר דמדרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן, אפילו הכי תנאו בטל⁵¹ ויש לה כתובתה משלם אלמנה מנה ובתולה מאתים, שחזיקו רבנן תקנתם יותר משל תורה⁵², כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה⁵³ שלא תוכל למחול לו⁵⁴, ולא יפחות לה ממנה אפילו שוה פרוטה, ואם פחת הרי בעילתו בעילת זנות.

י. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה ... יש לו עליו אונאה ... על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה

כבר התבאר במסכת כתובות דף פד. ובב"מ דף נא. שאף על פי⁵⁵ שאמר לך על מנת⁵⁶ שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו אונאה⁵⁷.

⁴⁹ ט"ז שם ד

⁵⁰ מיהו במ' פרק השוכר כתב אפילו עונה הוי דבר של ממון משום דאפשר לפייס אותה עם ממון שתמחול לו העונה וכ"כ במהרי"ק שורש י'. ב"ש שם ה

⁵¹ כן דעת השו"ע וכן פסק גם בס' סו סעי' ט ועיי"ש באוצה"פ ס"ק לו שהוא מחלוקת ראשונים שיש הסוברים שתנאו קיים

⁵² עיין ב"ש שם

⁵³ ה"מ שם יא

⁵⁴ ובט"ז שם כתב ט שאינו מועיל משום דאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה. משמע שמשום כך הוי ליה מילתא דאיסורא ולא דבר שבממון ולהכי אין בידה למחול לו וכ"כ בלח"מ פי"ב מאישות ה"ו ועיין אוצה"פ סו ס"ק לו באריכות דעות שונות בזה

⁵⁵ שו"ע שם כא

⁵⁶ כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל, דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, וע"כ צ"ל שהתנאי הוא כעין שיו, שמשייך לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו, והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוי כמתנה עמשכ"ב, ובשו"ת אבנ"ז הו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיוור לא הוי כמתנה עמשכ"ב, וצ"ע. ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

⁵⁷ ומשמע שעיקר טעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בחידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ואם לא אמר על מנת שאין לך עלי אלא אמר אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו⁵⁸ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים⁵⁹ שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחוזר לגמרי. אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה⁶⁰.

יא. על מנת שלא תשמטני בשביעית אין שביעית משמטתו ע"מ שלא תשמטני שביעית משמטתו

המלוה את חברו⁶¹ והתנה עמו שלא תשמטנו שביעית הרי זה נשמט שאינו יכול לבטל דין השביעית⁶², שאין השביעית מסורה בידו שיכול הוא להתנות

בטעות, ואפילו בדבר רשות ככה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתיה"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבזה הו"ל לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצוה"ח סימן רט ס"ק יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול המוכר לחזור מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתיה"מ סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מהנ"א דיני אונאה סימן טו

⁵⁸ במהנ"א דיני אונאה סימן יז דין באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משתות, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משתות הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

⁵⁹ טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהטור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתיה"מ מדייק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח סק"ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

⁶⁰ נתיה"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במהנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסימן רג, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הו"ל בגדר פישומי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר חפץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחל לו עד שתות, ושוב הו"ל המותר כאילו אין בו שתות והו"ל מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והו"ל ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמחזיר הכל, אף על פי שפחות משתות הו"ל מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב חו"מ ח"ב סימן ודייק כן מדברי הרשד"ם חו"מ סימן מד, וכתב בערוה"ש דהו"ל הדין אם מחל עד שלישי וכיוצא בזה.

⁶¹ שו"ע ונו"כ חו"מ סז ט

⁶² ואף על גב דהמתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון תנאו קיים שאני הכא דכיון שאמר ע"מ שלא תשמטנה שביעית הו"ל כאילו אמר שלא יהול דין שביעית על ההלואה ואין בידו למנוע את השביעית שלא יהול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

עליה שלא תהא השביעית משמטת⁶³ התנה עמו שלא ישמיט הוא חוב זה ואפילו בשביעית תנאו קיים, שכל תנאי שבממון קיים, ונמצא זה חייב עצמו⁶⁴ בממון שלא חייבתו תורה⁶⁵, שהוא חייב לקיים תנאו שקבל על עצמו שכל תנאי שבממון קיים, שכל אדם יכול לוותר על ממונו שזיכתה לו התורה.. וי"א⁶⁶ דאע"ג דמהני מ"מ אסור לעשות כן.

אם לא עשה⁶⁷ התנאי בשעת ההלואה רק אח"כ או שכתב בשטר שיכול לגבותו בין בדיני ישראל בין בדיני גוים יש דעות בזה.

ואם כתב בשטר⁶⁸ לשון פקדון אינה משמטת דלהכי כתב בשטר לשון פקדון ויש חולקין ואם נהגו לכתוב בשטרות ע"מ שלא תשמיטנו בשביעית ובשטר א' לא נכתב לא אמרי' כמאן דכתוב דמי⁶⁹.

יב. המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה

⁶³ לשון הלבוש שם

⁶⁴ ומצאתי ברבנו בחיי פ' ראה שכ' ג"כ הלוח יכול למחול הפקעת מצות שביעית בשעת הלואה ולומר ע"מ שלא ישמטנו בשביעית לויתי ממון זה כו'. דרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק ט הלכה י בציון ההלכה ק
⁶⁵ אין הכונה שמתחייב עצמו מחדש לאחר שביעית דא"כ יכול לחזור בו בכל שעה וכאן משמע שאין הלוח יכול לחזור אלא ששמיטת כספים הוא זכותו של הלוח ואם מוחל זכותו מחול ואין שביעית משמטתו ואם מת הלוח היורשין חייבין לשלם ואף שביעית השני' והשלישית אין משמטין ואפי' נימא דהלוח יכול לחזור בו אבל א"כ בטלה ההלואה למפרע והו"ל המעות גזל וגזל אין משמט ואף על גב דנבי אונאה פסק רבנו בפ"ג ממכירה ה"ג דאפי' אם התנה ע"מ שאין לך עלי אונאה יש לו עליו אונאה היינו משום ששם אינו יודע שיש בו אונאה ולכן אין מוחל כמו שביאר רבנו שם. תו"א חו"מ לקוטים סי' י"ב סקט"ז

⁶⁶ פ"ת חו"מ סי' ס"ז סק"ב בשם החת"ס וטעמו משום שעובר על השמר לך פן יהי דבר וכו' ע"ש

⁶⁷ דרך אמונה שם נה

⁶⁸ שו"ע שם ט

⁶⁹ והטעם משום דסמך עצמו שכשיגיע הזמן יכתוב פרוזבול ולכן לא כ' התנאי כ"ה בתשו' הרשב"א ואם נכתב בשטר לשון ולא ישמט ע"י שכ"כ ע' כ"ט וע"ש ע' ל"א אם הלוח התנה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

המלוה⁷⁰ את חברו⁷¹ לזמן זכה הלוח במעות לאותו זמן⁷², אף על פי שלא קנה מידו, ואין המלוה יכול לתבוע מעותיו תוך הזמן, בין במלוה על פה ובין במלוה בשטר.

לא קבעו⁷³ זמן לפרעון, אמרו חז"ל סתם הלואה שלשים יום, ואינו יכול לתבוע תוך שלשים⁷⁴. וזמן הפרעון יום ל"א⁷⁵. ואם יש מנהג הלך אחר המנהג⁷⁶.

יג. הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת

כבר התבאר במסכת שבת דף מח. שאין לפתוח⁷⁷ פתח לצוואר או שרוולים בבגד מפני שהוא מתקן כלי, וחייב משום מכה בפטיש. אבל משום קורע אינו חייב אלא א"כ עושה על מנת לתפור.

אפילו אם כבר נפתח הצווארון או השרוול, רק שחזר האומן ותפרו ביחד קודם גמר מלאכת הבגד כדרך שהאומנים עושים, או שקשרו האומן ואינו יכול להתירו אסור לחתוך החוטין. שחתיכת חוטי קשר זה יש בה משום

⁷⁰ פשוט דה"ה בכל המתנת מעות, כגון מכירה באשראי וכדומה.

⁷¹ שו"ע ונו"כ חו"מ עג ב

⁷² ומבואר בדברי הפוסקים, שהמתנת מעות שוה כסף הוא, וכמו שדייקו הראשונים והאחרונים מדברי המשנה בפ"ק דמכות (דף ג ע"א), וזכה הלוח במעות, והיינו בזכות ההשתמשות בהן, ואפילו לא הוציאם, כתב בתומים סימן סז סוף ס"ק טו שאם תפס המלוה מן הלוח מעות ההלואה תוך הזמן, מוציאין מידו. ובבית דוד (סלוניקי) יו"ד סימן פז כתב שאם אין יכולין להוציא מידו, צריך המלוה לשלם ללוח שכר המתנת מעות כפי ששוה בשוק, וכדמשמע במשנה דמכות הנ"ל, עיין שם.

⁷³ שו"ע ונו"כ שם א

⁷⁴ כתבו הפוסקים דמה שאמרו סתם הלואה ל' יום אינו אלא לענין שלא יוכל לתבעו קודם, אבל לענין חזקה דאין אדם פורע תוך זמנו לא, וכמבואר בסימן עה. וכתב התומים סימן סז סוף ס"ק טז שבסתם הלואה אם תפס המלוה תוך ל' אין מוציאין מידו, ובסימן עה ס"ק יב כתב התומים שסתם הלואה ל' יום אינו אלא לענין שאין ב"ד נזקקין לגבות תוך ל', אבל אם יש לו מעות חייב בעצמו לפרוע, משא"כ כשקובע זמן פרעון, אפילו ביתו מלא כסף וזהב אינו חייב לפרוע.

⁷⁵ בספר פנים במשפט

⁷⁶ ומשמע מדברי הפוסקים שאם התנה שיפרע כל זמן שירצה, יכול לתבעו אפילו תוך ל'. וכתב בפת"ש בשם רעק"א בשם הב"ח דה"ה בחוב מכר אמרינן סתם הלואה ל' יום, ועי' נחל יצחק סימן עו אות ב. ובשם ראש יוסף כתבו שאם ההלואה היתה לקנות סחורה כדי למכרה ולא נמצאו קונים, אינו יכול לכופו לפרוע עד שימכור הסחורה, וכן אם מכר הסחורה תוך ל' יכול לתבוע מיד, שזמן מכירת הסחורה הוא הזמן שקבעו.

⁷⁷ שו"ע ונו"כ ש"ז ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

מכה בפטיש לפי שהיא גמר מלאכת הבגד, שעל ידי כך מתוקן הבגד ללבשו וקודם לכן לא היה מתוקן מעולם ללבשו, וכל דבר שהוא גמר מלאכה יש בו משום מכה בפטיש.

ואין הדברים אמורים אלא כשקושרו בטוב ובחזק עד ששוב אין שייך להתיר ולפתוח הקשר, אלא לחתכו ולנתקו, ואז הוי ליה כפתיחה מחדש ואסור משום תיקון מנא (מכה בפטיש), וכן בתפירה שתפרו כדרך האומנים או בהדבקה שהדביקו בחוזק, אבל בלא זה אין בו משום איסור מכה בפטיש (כיון שכבר היה הבגד מוכן וראוי לשימוש).

י"א⁷⁸ שאם חזרו ותפרו והדביקו לאחר שכבר נגמרה מלאכת הבגד, אין בו איסור מכה בפטיש מכיון שכבר היה ראוי ללבשו, ודינו יהיה כשלל של כובסין המבואר להלן עמוד ב'. וי"א שכל שהאומן קושר או תופר באופן שא"א להתיר הקשר רק לחתכו, ושוב אין הבגד ראוי לשימוש נחשב הוא כלא נגמרה מלאכתו, אפילו לאחר גמר הבגד אך אם הקשר עומד להיות מותר ע"י מומחה, רק הוא אינו יכול להתירו, אין בו מכה בפטיש ודינו כשלל של כובסין.

אסור לחתוך או לקרוע תפירות שבפתחי הכיסים של בגדים חדשים ושבנקבי הכפתורים, אך מה שמצוי בעת לבישת בגדים חדשים אשר תוך כדי לבישה הראשונה והתרחבות הבגד לפי מדתו עלול ליקרע ולינתק איזה חוטים וכדומה, אין בזה חשש, כיון שאינו פסיק רישא ואינו מתכוין לכך.

יד. למגופת חבית ... אינו חבור

עוד התבאר שם דף קמו. מכסה הדבוק לכלי⁷⁹, כגון מגופת חבית הדבוקה לחבית, או עור המודבק על פני החבית, מותר להסירם בשבת, לצורך שבת.

ומשום כך מותר לפתוח קופסאות ושקיות ואריזות שונות מכל הסוגים, אשר על פתחיהן נייר או נייר כסף וניילון ופלסטיק וכדומה, או קופסא ואריזה העטופה וסגורה בכל צדדיה במעטפת ניילון, נייר, כסף, וכדומה וכן מכסה ניילון או אלומיניום הדבוק בראש גביע מאכל, כגון גביע לבן, גבינה או סלט, ואף מותר להפריד בין שני גביעי לֶפֶן המחברים יחדיו, ובלבד שיקפיד שלא יקרע אותיות או ציורים.

⁷⁸ מ"ב ס"ק כג

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שיד ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

אך אסור לחתוך את ראש החבית כדי להוציא מה שבתוכה, ואם היא חבית שנשברה ודיבק שבריה מותר לחתוך את ראשה, כיון שאינה כלי גמור, ובלבד שלא יתכון לעשות פתח יפה.

ומשום כך אסור לפתוח לראשונה את מכסה הפח מבקבוק אשר עם פתיחתו הופך המכסה לכלי ראוי לשימוש כפקק הברגה, כגון מכסה המצוי על גבי בקבוקי יין. אבל מותר לנקב בעזרת סכין או אפילו פטיש או מסמר את המכסה הזה, אם אין עליו אותיות או ציורים שיתקלקלו על ידי הניקוב, ואז יהא מותר להסיר את המכסה, ובלבד שיעשה את הנקב גדול עד שהמכסה לא יהיה עוד ראוי לשימוש בתורת מכסה.

פקק הברגה עשוי מפלאסטיק, אשר קודם חיבורו לבקבוק היתה לו צורת פקק מושלם, מותר לפתחו בשבת גם אם חלקו התחתון נפרד ממנו עם פתיחתו.

אסור להפריד את הפס העשוי מחומר מתכתי המחבר וסוגר את המכסה של קופסה עם הקופסה עצמה (כמו בקופסת קוואקר), שהרי הפס הזה לא היה ניכר ונראה כנפרד מעיקר הקופסה, ורק כעת עם הפרדתו מן הקופסה, המכסה הופך לכלי ראוי לשימוש כמכסה (וגם הקופסה הופכת להיות ראויה לשימוש בתורת כלי). ואמנם אם המכסה עשוי פלאסטיק, מותר לפתחו בשבת.

מותר לפתוח בקבוק שסגור בפקק כתר או בפקק שעם אפילו בעזרת כלי המיועד לכך (פותחן, מחלץ וכיו"ב). ואם ראש הבקבוק מצופה שעווה וכדו' שאותיות או ציורים מוטבעים בה, ימחק את האותיות או את הציורים מבעוד יום.

טו. שלשת לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב של יין ומראיהו

כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו

מקוה שהיא⁸⁰ כשרה דהיינו שיש בה ארבעים סאה, או מעיין אפילו אין בו אלא כל שהוא דמעין מטהר בכל שהוא, יכול לשאוב אפילו לכתחלה מים שאובין ולתת לתוכן כל מה שירצה והם נשארין בכשרותן, ואף על פי שהמים שהוא שואב ומוסיף עליהם הם מתרחבין ורבים על המים שהיו בהם תחלה אינן פוסלין אותן דעדיין שמם הראשון עליהם,

⁸⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד ר"א טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

אבל כל זמן⁸¹ שאין במקוה ארבעים סאה אפילו אם אינו חסר אלא כל שהוא אם נפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובין פסלוהו רבנן, לא שנא שאובין בכלי לא שנא סוחט כסותו לתוכה.

לא גזרו חכמים⁸² על שלשה לוגין שאובין שיפסלו את המקוה אלא אם כן יהיו כל הג' לוגין שלימות ויהיה מראיהן מים⁸³, לפיכך שלשה לוגין שלימים מים שנפל לתוכן יין עד שחזרו למראה יין ונפלו למקוה חסר, אף על גב שיש כאן שלשה לוגין שלימים מים לא פסלוהו כיון שאין מראיהן מים.

וכן ג' לוגין חסירים כל שהוא שנפל לתוכן מעט חלב⁸⁴ והשלימוהו לג' לוגין ונפלו למקוה חסר, אף על גב שיש כאן הכל מראה מים לא פסלוהו כיון שאין כאן ג' לוגין שלימים מים, דתרתני בעינן שיעור מים ומראה מים.

והא דאמרינן בג' לוגין מים שנפל לתוכן יין עד שחזרו למראה יין דלא פסלוהו, היינו דוקא כשלא שינו מראה המקוה אבל אם שינו גם מראה המקוה פסלוהו⁸⁵.

טז. מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין

מי צבע יש להן⁸⁶ דין מים בכל דבר⁸⁷, ולא דמי למים שנשתנו מראיהן על ידי יין ששם יין מוזג נקרא וכאן מיא דצבעא מיקרי, לפיכך יש להן כל דין מים לפסול את המקוה החסר בשלשה לוגין אף על פי שמשונים מראיהם ממראה המים.

ומקוה השלם אף על פי שנפלו בו מי צבע ושינו מראיו לא נפסל כמו במים פשוטין, וכן אם הדיחו בו כלים ונשתנו מראיו או ששרה בו סמנים או אוכלין ונשתנו מראיו לא נפסל, שאין שינוי מראה פוסל עד שיתערב בו גוף הדבר

⁸¹ שם

⁸² שם סעף כג

⁸³ דגבי מקוה דוקא מים כתיב ומקוה מים, לפיכך לא גזרו אלא במים דומיא דעיקר המקוה של תורה

⁸⁴ נקט ברישא יין ובסיפא חלב לפי שברישא קאי אשינה מראה המים ומצוי כן ביין אדום שמהפך המראה אפילו במעט יין וכן כתב ב"י לקמן בשם התוס' דדוקא יין אדום משנה המראה ולא לבן משא"כ בסיפא שהמים נשארו במראיתן וכן הוא מצוי בחלב מעט כנ"ל. מ"ז שם לג

⁸⁵ מפורש בדברי הרא"ש דדוקא כשלא שינו מראה המקוה אבל אם שינו מראיו פסלוהו ופשוט הוא עכ"ל ב"י וכ"כ העמ"ק ופשוט הוא דאפילו יש במקוה מ' סאה ונשתנה מראיו פסול. ש"ך שם ס

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שם רה ובלבוש

⁸⁷ דצבעא לית ביה מששא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

המשנהו שאז אינו נקרא מים אלא מזוג, אבל היכא דלא נתערב בו גוף הדבר המשנהו אלא המראה בלבד מחמת שנשרה בתוכו, עדיין מים ממש הן ולא נפסל.

ואם נתערב בו דבר המשנהו אפילו לא נתערב בו אלא לוג אחד ומשנה מראה מאותו המעט נפסל, לפיכך אם נפל לתוכו יין או מוהל ושינו מראיו מכמות שהיה נפסל⁸⁸.

⁸⁸ מיהו יש לשינוי מראה תקנה, כיצד, אם המקוה חסר ימתין לו עד שירדו גשמים ויתמלא ויחזרו מראיו למראה מים, ואם יש בו ארבעים סאה שאינו נפסל עוד בשאיבה ימלאנו בכתף ויתן לתוכו מים שאובין עד שיחזרו מראיו למראה מים. ושינוי מראה שפוסל אין לו שיעור אלא כל שנשתנה מכמות שהיה מים פסול דמקוה מים כתיב, ושינוי מראה פוסל אפילו שלא בשאובין כגון שנמשך לתוכו יין מהגת ומוהל מבית הברד שלא מתוך כלים פסול, דילפינן פסול דשינוי מראה מקרא דמקוה מים ולא מקוה דכל שאר משקין, ודייקינן מינה מקוה דכל שאר משקין הפוסלין דומיא דמקוה מים המטהר, מה מקוה מים המטהר דוקא שלא בשאובין אף מקוה שאר משקין הפוסלין פוסלין אפילו שלא בשאובין.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

